

K ICT KOMPETENCÍM PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

HODIS Vladislav, ČR

Resumé

Příspěvek se zaměřuje na problematiku pedagogických kompetencí v oblasti informačních a komunikačních technologií. Vzhledem k pojetí uvedené výuky, je prezentováno vymezení kompetence k používání digitálního fotoaparátu, digitální videokamery a mikrofonu.

Klíčová slova: Pedagogické kompetence, informační a komunikační technologie (ICT), ICT kompetence učitele.

ICT COMPETENCIES OF PEDAGOGICAL WORKERS

Abstract

The Paper aims at questions of pedagogical competencies in the field of Information and Communication Technologies. Presented is definition of competency of using digital camera, digital video camera and microphone in mentioned instruction.

Key words: Pedagogical competencies, Information and Communication Technologies (ICT), ICT competencies of teacher.

1 Úvod

Učitelé a jiní pedagogičtí pracovníci musí být pro výkon své profese vybaveni odpovídajícími kompetencemi. Vymezení pojmu kompetence, klasifikaci kompetencí se věnuje více autorů. Analýzy k této problematice lze nalézt např. v pracích D. Nezvalové (2007) nebo A. Seberové (2006).

V pedagogickém slovníku J. Průchy, E. Walterové a J. Mareše (2003, s. 103) se pojmem kompetence učitele rozumí „soubor profesních dovedností a dispozic, kterými má být vybaven učitel, aby mohl efektivně vykonávat své povolání...“

J. Vašutová (2000, s. 71) uvádí mj. profesně pedagogickou kompetenci, která „zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje učitele...“

V našem příspěvku se zabýváme kompetencemi pedagogických pracovníků, především učitelů, v oblasti informačních a komunikačních technologií, přičemž se zaměříme na vymezení kompetence k používání digitálního fotoaparátu, digitální videokamery a mikrofonu. Východiskem k tomuto vymezení bude výše uváděné pojetí kompetence na znalosti, dovednosti a postoje.

2 Kompetence v oblasti informačních a komunikačních technologií

V odborné literatuře se lze setkat s členěním pedagogických kompetencí do několika skupin. Zaměříme se ve vybraných pracích, na zastoupení označených kompetencí, které jsou orientovány na používání informačních technologií, resp. informačních a komunikačních technologií. Tyto kompetence bývají označovány jako ICT kompetence - viz např. O. Neumajer (2007).

Výzkumný tým vedený E. Walterovou klasifikuje kompetence učitele všeobecně vzdělávacích předmětů na 2. stupni ZŠ a na SŠ následujícím způsobem (cit. podle D. Nezvalové, 2007, s. 10-12):

1. Kompetence oborově předmětová.
2. Kompetence didaktická a psychodidaktická.
3. Kompetence obecně pedagogická.
4. Kompetence diagnostická a intervenční.
5. Kompetence sociální, psychosociální a komunikativní.
6. Kompetence manažerská a normativní.
7. Kompetence profesně a osobnostně kultivující.

Ostatní předpoklady.

V této citované klasifikaci jsou kompetence z oblasti informačních a komunikačních technologií zastoupeny mezi kompetencemi oborově předmětovými („Disponuje uživatelskými dovednostmi ICT.“), a dále mezi kompetencemi didaktickými a psychodidaktickými („Dovede využívat ICT pro podporu učení žáků.“). Vzhledem k uvedenému začlenění problematiky ICT mezi uváděné kompetence, poznamenáváme, že se v této práci věnujeme ICT kompetencím, které jsou součástí souboru kompetencí učitelů různých vyučovacích předmětů. Nezaměřujeme se tedy na ICT kompetence učitelů informatických předmětů.

Výrazně se problematice informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání věnuje např. M. Černochová (2003). Citovaná autorka používá pojmy eUčitel, eVýuka, a prezentuje následující kompetence (s. 54):

1. Odborné znalosti a dovednosti související s jeho aprobací, vědním oborem.
2. Pedagogické, didakticko-psychologické a manažerské dovednosti a znalosti pro přípravu, řízení a hodnocení eVýuky.
3. Informačně a komunikačně technologické dovednosti nezbytné pro aplikování ICT do eVýuky a pro její realizaci.
4. Jazykové kompetence, tj. znalost aspoň jednoho cizího jazyka – především jazyka anglického.
5. Sociálně komunikativní kompetence.

Dále V. Švec (2002, s. 52-53) uvádí v daném přehledu podle kompetencí, samostatně „Informatickou a informační kompetenci“.

V posledních dvou citovaných pracích, M. Černochové (2003) a V. Švece (2002), jsou tedy ICT kompetence vyčleněny jako samostatná skupina.

Problematiku ICT kompetencí učitele rozebírá O. Neumajer (2007), který mj. představuje a porovnává modely rozvoje ICT kompetencí.

Z možnosti témat, která spadají do oblasti informačních a komunikačních technologií, a ke kterým jsou pak vztahovány kompetence, se zaměříme na používání vybrané techniky - digitálního fotoaparátu, digitální videokamery a mikrofону.

Na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci je do pregraduální přípravy pedagogických pracovníků zpravidla zařazen studijní předmět, který je orientován na informační a komunikační technologie. Výuku takového předmětu ve většině případů garantuje Katedra technické a informační výchovy, studenti se v něm učí používat vybraný software, popř. pracují, vedle počítače, s další technikou (skener...). Průběžně je předmět inovován, a v současnosti je cílem rozšířit výuku o využívání dané techniky, především digitálního fotoaparátu, digitální videokamery a mikrofónu. V návaznosti na tento cíl, rámcově vymezujeme následující dílčí ICT kompetence učitele k používání uváděné techniky:

- zná vybrané parametry dané techniky,
- zná vybrané záznamové formáty, formáty souborů,
- zná základní zásady pro pořizování obrazu, videa a zvuku, orientuje se

- v autorském zákoně, zvláště z hlediska pedagogických potřeb,
- dovede ovládat danou techniku,
 - umí propojit danou techniku s počítačem,
 - dovede tvořivě využívat danou techniku k získávání obrazu, videa a zvuku vzhledem ke své profesi,
 - dovede se získaným obrazem, videem a zvukem dále pracovat (editovat, prezentovat atd.),
 - zná možnosti využití dané techniky,
 - je přesvědčen o nutnosti šetrného zacházení s danou technikou a respektování autorského zákona.

3 Závěr

ICT kompetence jsou součástí souboru kompetencí, kterými by měl disponovat pedagogický pracovník. Je proto vhodné, aby do studijních plánů příslušných oborů vysoké školy, byl začleněn studijní předmět, který bude zaměřen na informační a komunikační technologie a jejich využití v oblasti vzdělávání. Vzhledem k možnostem využití (příprava výuky, prezentace činnosti školy apod.) techniky jako je digitální fotoaparát, digitální videokamera, mikrofon, je příhodné zařadit příslušná témata do obsahu takového studijního předmětu.

4 Literatura

1. ČERNOCHOVÁ, M. *Příprava budoucích eUčitelů na eInstruction*. Praha : AISIS, 2003. 139 s. ISBN 80-239-0938-X.
2. Kompetence a standardy v počáteční přípravě učitelů přírodovědných předmětů a matematiky. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2007. 64 s. ISBN 978-80-244-1693-9.
3. NEUMAJER, O. ICT kompetence učitelů. Praha, 2007. 167 s. Disertační práce na Pedagogické fakultě UK.
4. NEZVALOVÁ, D. Pedagogické kompetence. In Kompetence a standardy v počáteční přípravě učitelů přírodovědných předmětů a matematiky. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2007, s. 7-20. ISBN 978-80-244-1693-9.
5. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. Pedagogický slovník. 4., aktualiz. vyd. Praha : Portál, 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
6. SEBEROVÁ, A. Výzkumná kompetence v učitelské profesi a ve vzdělávání učitelů. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita, PdF, 2006. 250 s. ISBN 80-7368-270-2.
7. ŠVEC, V. Předpoklady rozvíjení pedagogických dovedností studentů. In Cesty k učitelské profesi: Utváření a rozvíjení pedagogických dovedností. Brno : Paido, 2002, s. 36-54. ISBN 80-7315-035-2.
8. VAŠUTOVÁ, J. Proměny profese, klíčové role a profesní kompetence učitele v českém kontextu. In *Rozvoj národní vzdělanosti a vzdělávání učitelů v evropském kontextu*. Praha : Univerzita Karlova - Pedagogická fakulta, 2000, 63-75. ISBN 80-7290-034-X.

Tento příspěvek vznikl za podpory FRVŠ v rámci řešení projektu č. 1475/2009.

Lektoroval: Mgr. René Szotkowski, Ph.D.

Kontaktní adresa:

Mgr. Vladislav Hodis, Ph.D., Katedra technické a informační výchovy, Pedagogická fakulta UP, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc, ČR; e-mail: VladislavHodis@seznam.cz